

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΜΑΪΟΥ 2014 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η «ανθρωπιά» είναι μια λέξη του καιρού μας, ένας όρος κοινόχρηστος, ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ' όλα τα χέρια, γιατί συμβαίνει η ανταλλακτική του αξία να είναι πολύ μεγάλη. Και με την «ανθρωπιά» εννοούμε, φυσικά, τη συμπόνια, τη συμμετοχή, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στο πάθος του γείτονα. Και όχι μόνο του γείτονα. Του κάθε ανθρώπου. Άλλοτε χρησιμοποιούσαν τον όρο «ανθρωπισμός». Έλεγαν: «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» και με τούτο εσήμαιναν μια προσωπικότητα που ξοδεύοταν ολόκληρη για να κάμει το καλό. Ο Ντυνάν, για παράδειγμα, ο ιδρυτής του «Ερυθρού Σταυρού», υπήρξε ένας τέτοιος ανθρωπιστής. Πέρα απ' ό,τι θα μπορούσε να ενδιαφέρει αποκλειστικά το άτομό του, εσυλλογίσθηκε τους ανθρώπους που έπασχαν, έξω από διάκριση φυλής και θρησκείας, «εν πολέμω και εν ειρήνη».

Ο «ανθρωπιστής», ένας άνθρωπος με σπουδαίες ικανότητες, που **αναλύσκεται** με ειλικρίνεια, χωρίς υστεροβουλία, ακόμη και χωρίς τη θεμιτή, επιτέλους, από πολλές απόψεις, επιθυμία της υστεροφημίας, υπήρξε, για πολλούς αιώνες, ένα θαυμάσιο ιδανικό, που οι προγενέστεροι το επρόβαλλαν στους μεταγενέστερους. Ακόμη τότε η «ανθρωπιά», μολονότι δεν έπαυε να είναι κοινή απαίτηση, δεν είχε καταντήσει κοινόχρηστος όρος. Ήταν η σπάνια, η υψηλή παρουσία, όπου μόνο μερικές εκλεκτές φύσεις κατόρθωναν να φτάσουν. Και ακόμη, μια καθημερινή άσκηση που ο καθένας την επιθυμούσε για τον εαυτό του, θεωρώντας την αυτονόητο χρέος του, χωρίς να συλλογίζεται ότι θα μπορούσε και διαφορετικά να την αξιοποιήσει.

Το γεγονός ότι η απαίτηση της «ανθρωπιάς» έχει γίνει κοινός τόπος σήμερα δεν είναι χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Δείχνει πως η **οικουμενική** ψυχή αισθάνεται βαθύτερα την ταλαιπωρία του ανθρώπου και αναζητεί διέξοδο.

Περιττό να προστεθεί πως και η ανθρωπιά, καθώς κι ένα σωρό άλλοι όροι, έχει υποστεί τρομακτικές **διαστρεβλώσεις**. Όποιος είπε πως οι ιδέες είναι καθώς τα υγρά, που παίρνουν το σχήμα του μπουκαλιού τους, είχε, βέβαια, πολύ δίκιο. Και με τους όρους το ίδιο συμβαίνει. Αλλάζουν νόημα, αλλάζουν απόχρωση, κατά τον τρόπο που τους μεταχειρίζεται κανείς και κατά τον σκοπό που επιδιώκει χρησιμοποιώντας τους. Έτσι, μπορούμε να μιλούμε όλοι για ανθρωπιά, αλλά να εννοούμε **ολωσδιόλου** διαφορετικό πράγμα ο καθένας.

Έπειτα, ένας όρος, μια λέξη, μια έκφραση, που βρίσκεται ολοένα στο στόμα μας, σιγά σιγά φτωχαίνει, αδειάζει, αποστεώνεται, αυτοακυρώνεται. Φοβούμαι πως ίσια ίσια αυτό έχει συμβεί με την ανθρωπιά. Αρκεί μια ματιά ολόγυρά μας, για να το νιώσουμε καλύτερα τούτο. Η καθημερινή ζωή ολοένα και περισσότερο χάνει τη θαλπωρή, τη γλυκιά ζεστασιά της. Είναι ένας

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

χειμώνας χωρίς αλκυονίδες. Η «καλημέρα», αυτό το χαρούμενο άνοιγμα παραθύρου προς τον αίθριο ουρανό, μεταβάλλεται σιγά σιγά σε μορφασμό. Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της **ευζωίας** δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.

Λησμονούμε, ωστόσο, πως η ανθρωπιά είναι κυριότατα βούληση, δεν είναι γνώση, δεν είναι μόνο γνώση. Και δεν είναι λόγος, είναι πράξη. Είναι ένας ολόκληρος εσωτερικός κόσμος, στην τελείωσή του, που ακτινοβολεί παντού. Η ανθρωπιά αποκλείει τη μισαλλοδοξία, την καταφρόνηση του άλλου ανθρώπου· είναι επιεικής και ήπια. Περιέχει πολλή συγκατάβαση και πολλή κατανόηση. Η ανθρωπιά είναι κυκλική παρουσία. Δεν βρίσκεται στραμμένη προς ένα μονάχα σημείο του ορίζοντα. Εκείνος που είναι αληθινά ανθρώπινος δεν μπορεί παρά να είναι, σε κάθε περίπτωση, ανθρώπινος. Η ανθρωπιά δεν είναι επάγγελμα, δεν είναι όργανο αυτοπροβολής και επιτυχίας. Είναι απάρνηση. Πρέπει πολλά ν' αρνηθείς, για να κερδίσεις τα ουσιωδέστερα. Αλλά δεν είναι και παθητική κατάσταση. Ολωσδιόλου αντίθετα, αποτελεί μορφή αδιάκοπης ενέργειας. Είναι πολύ ευκολότερο να γίνεις «μέγας ανήρ» παρά να γίνεις «μεγάλος άνθρωπος». Η Ιστορία είναι γεμάτη παραδείγματα μεγάλων ανδρών. Αλλά έχει πολύ λίγους «ανθρώπους» να παρουσιάσει.

Ι.Μ.Παναγιωτόπουλος, *Ο Σύγχρονος Άνθρωπος*.
Οι Εκδόσεις των φίλων, Αθήνα 1988. 18^η έκδοση (Διασκευή).

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «**Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της ευζωίας δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.**».

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (**Η «ανθρωπιά» ... «εν πολέμω και εν ειρήνη»**) και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 6

β) Ποια νοηματική σύνδεση εκφράζουν οι διαρθρωτικές λέξεις:
έτσι (στην τέταρτη παράγραφο)
ωστόσο (στην έκτη παράγραφο).

Μονάδες 4

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

αναλίσκεται, οικουμενική, διαστρεβλώσεις, ολωσδιόλου, ευζωίας.

Μονάδες 5

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

κοινόχρηστος, συμμετοχή, αυτοακυρώνεται, γνώση, αδιάκοπης.

Μονάδες 5

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» (στην πρώτη παράγραφο)

«Ερυθρού Σταυρού» (στην πρώτη παράγραφο).

Μονάδες 2

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τρεις εκφράσεις με μεταφορική σημασία.

Μονάδες 3

Γ1. Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, να αναφερθείτε σε φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς στην εποχή μας, αλλά και σε δραστηριότητες, ατομικές και συλλογικές, που αποσκοπούν στον περιορισμό αυτού του ελλείμματος (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2014

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Στο συγκεκριμένο κείμενο ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος συσχετίζει τους όρους του ανθρωπισμού και της ανθρωπιάς σε επίπεδο διαφορών και χαρακτηριστικών τους. Αρχικά, προσδιορίζει τον όρο «ανθρωπιά» συγκρίνοντας τον με το παρελθόν μέσω παραδειγμάτων. Στη συνέχεια, παραθέτει τα διαχρονικά χαρακτηριστικά του ανθρωπιστή, τα οποία σε πολλούς στο παρελθόν σπάνιζαν, αν και η συγκεκριμένη συμπεριφορά λαμβανόταν ως καθήκον. Στις μέρες μας αντιμετωπίζεται ως επιτακτική ανάγκη, καθώς υπερσχύουν οι αρνητικές διαστάσεις της. Η δυσπόστατη φύση της υφίσταται λόγω του υποκειμενικού προσδιορισμού της. Ο συγγραφέας επισημαίνει ότι το νόημά της έχει αλλάξει λόγω των νέων συνθηκών ζωής. Η ανθρωπιά, όμως, δεν είναι μόνο γνώση, αλλά αποδεικνύεται έμπρακτα στις σχέσεις μας με τους άλλους και απαιτεί συνεχή εγρήγορση.

B1. Σε μια εποχή που επικρατεί ο υλιστικός τρόπος ζωής και το πνεύμα υλικού ευδαιμονισμού δεν ευνοούνται ανθρωπιστικές αξίες όπως η αλληλεγγύη, η προσφορά στον συνάνθρωπο, η ανιδιοτέλεια και ο αλtruισμός. Ο άνθρωπος διακατέχεται από αδηφάγα και εγωκεντρικά αισθήματα στοχεύοντας στην απόκτηση ολοένα και περισσότερων υλικών αγαθών, αδιαφορώντας για την πνευματική και ηθική του τελείωση. Ως εκ τούτου προάγεται το ζην έναντι του ευ ζην. Στο πλαίσιο αυτό αξίες όπως η συλλογικότητα, η συνεργασία, η αλληλοϋποστήριξη θεωρούνται παρωχημένες και αναχρονιστικές, καθώς την ίδια στιγμή στις κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις κυριαρχεί ο ατομικισμός και το ανταγωνιστικό πνεύμα. Αποτελεί λοιπόν, αδήριτη ανάγκη η καλλιέργεια συλλογικών ιδανικών από όλους του φορείς κοινωνικοποίησης ώστε να ισχυροποιηθεί το οικουμενικό πνεύμα.

B2 α. Η πρώτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με ορισμό και παράδειγμα. Υπάρχει δηλαδή συνδυασμός μεθόδων.

Ορισμός→ Οριστέα έννοια: ανθρωπιά

Γένος: όρος κοινόχρηστος (από προηγούμενη πρόταση)

Ειδοποιός διαφορά: φυσικά τη συμπόνια, τη συμμετοχή.....ανθρώπου

Παράδειγμα→ «Ο Ντυνάν, για παράδειγμα, ο ιδρυτής του «Ερυθρού Σταυρού»

Η διαρθρωτική φράση για παράδειγμα αιτιολογεί ξεκάθαρα τον τρόπο ανάπτυξης.

β. -έτσι: δηλώνει συμπέρασμα - αποτέλεσμα

-ωστόσο: δηλώνει αντίθεση, εναντίωση

B3 α. -Αναλίσκεται: καταναλώνεται, ξοδεύεται

-οικουμενική: παγκόσμια, διεθνής, καθολική

-διαστρεβλώσεις: παραποιήσεις

- ολωσδιόλου: εντελώς, τελείως

- ευζωίας: καλοπέρασης, ευμάρειας

β. -κοινόχρηστος: ιδιωτικός, ιδιόχρηστος

- συμμετοχή: αποχή

- αυτοακυρώνεται: αυτοεπιβεβαιώνεται

-γνώση: άγνοια

- αδιάκοπης: διακεκομένης

B4 α. - «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής»: αυτούσια μεταφορά λόγων τρίτου προσώπου

-«Ερυθρού Σταυρού»: ονομασία ιδρύματος – ειδικός όρος

B4. Εκφράσεις με μεταφορική σημασία

§5 «Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της ευζωίας δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα»

§6 «Η ανθρωπιά είναι κυκλική παρουσία»

§6 «Δεν βρίσκεται στραμμένη προς ένα μονάχα σημείο του ορίζοντα»

Γ1. Επικοινωνιακό πλαίσιο : Άρθρο

Ενδεικτικός τίτλος: «Αναζητώντας τη χαμένη ανθρωπιά»

Α΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Φαινόμενα έλλειψης ανθρωπιάς

-Καταπάτηση ανθρώπινων δικαιωμάτων :

- ρατσισμός (φυλετικός, κοινωνικός)
- εκμετάλλευση παιδικής εργασίας
- καταστρατήγηση εργατικών δικαιωμάτων

- παράνομες χωρίς ένταλμα συλλήψεις
- έλλειψη ισοπολιτείας , ισότιμης μόρφωσης, κοινωνικής περίθαλψης
- πείνα, στερήσεις, εξαθλίωση

-Βία, εγκληματικότητα, τρομοκρατία και άλλα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας.
 -Οι εστίες πολέμου σε διάφορα μέρη της γης παραβιάζουν το δικαίωμα στην ζωή.
 -Ανιδιοτέλεια, χρήση αθέμιτων μέσων, πνεύμα υλικού ευδαιμονισμού.
 -Αδιαφορία για τον συνάνθρωπο, έλλειψη συνεργασίας και αλληλεγγύης, κυριαρχία συμβατικότητας και αλλοτρίωσης, αμοραλισμός.
 -Καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος, κίνδυνοι για τη σωματική υγεία, υποβάθμιση της ποιότητας της ζωής.
 -Ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός της εκπαίδευσης που διαμορφώνει μονομερείς και αλλοτριωμένες προσωπικότητες.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Δραστηριότητες ατομικές και συλλογικές

Ατομικά

Βασική προϋπόθεση είναι η συνειδητοποίηση της αξίας του ανθρωπισμού και της αναγκαιότητας επικράτησης των αρχών του. Ταυτόχρονα χρειάζεται μια διαφοροποίηση των αξιολογικών κριτηρίων του σύγχρονου ανθρώπου.

Πιο συγκεκριμένα:

- Συμμετοχή σε συλλογικές δραστηριότητες, ώστε να διαμορφωθεί μια σημαντική δυναμική, ικανή να προωθήσει πιο αποτελεσματικά λύσεις σε κοινωνικά, πολιτικά και παγκόσμια ζητήματα.
- Εθελοντική δράση :
 - βοήθεια σε άτομα που έχουν ανάγκη (π.χ. οικονομικά ασθενείς, θύματα πολέμου, μετανάστες, ασθενείς, κλπ) είτε οικονομικά , είτε με προσωπική προσφορά.
 - οικολογικού περιεχομένου (π.χ. δεντροφύτευση , καθαρισμός δημόσιων χώρων ..)
 - διοργάνωση πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων, ώστε να καλλιεργηθεί η ευγενής άμιλλα και η συνεργασία και να ενεργοποιηθεί η ευαισθητοποίηση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Συλλογικά

- Η πολιτεία, λειτουργώντας ως κράτος πρόνοιας, χρειάζεται με τις αναγκαίες πρωτοβουλίες, την ανθρωποκεντρική διάσταση των θεσμών της να προσανατολιστεί στη δημιουργία συνθηκών ζωής που θα υπηρετούν ουσιαστικά

τον άνθρωπο. Κυρίως, μάλιστα, τις κοινωνικά ασθενέστερες τάξεις, τα άτομα με ειδικές ανάγκες κλπ.

- Καταλυτική οφείλει να είναι και η δράση των πνευματικών ανθρώπων. Λειτουργώντας ως υψηλά πρότυπα, να συγκροτήσουν ένα νέο όραμα ζωής.

- Αποφασιστικός πρέπει να είναι επίσης ο ρόλος των διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ, για την υπεράσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η παραβίαση των οποίων καταστρατηγεί τις αξίες του ανθρωπισμού.

- Τα ΜΜΕ είναι ανάγκη να αναδείξουν τα σοβαρά κοινωνικά και παγκόσμια προβλήματα, να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη.

- Αποφασιστικός πρέπει να είναι επίσης ο ρόλος των διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ, για την υπεράσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η παραβίαση των οποίων καταστρατηγεί τις αξίες του ανθρωπισμού.